

Notat

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Vandplaner og Havmiljø
J.nr. NST- 4306-00002
Ref. TN/ANHLU
Den 21. juni 2012

Program for det danske formandskab for HELCOM 2012-14

I perioden 1. juli 2012 til 30. juni 2014 vil Danmark varetage formandskabet for HELCOM.

Østersøen forsyner os med en række serviceydelser og goder, som de fleste af os kun sjældent er klar over eller skænker mange tanker. Østersøen giver os føde, materialer, energi, og transportveje og er samtidig en væsentlig kilde til rekreative værdier, kulturarv, videnskab og uddannelse for blot at nævne de mest væsentlige. Desværre er Østersøen fortsat påvirket af tilførsler af kemikalier, næringssalte og menneskeskabte ændringer af havets økosystem. Samfundene omkring Østersøen er samtidigt afhængige af økosystemets goder. Derfor er det vigtigt, at vi finder den rette balance og anvender Østersøen på en bæredygtig måde, for derigennem at sikre et sundt havmiljø og en velstående region ikke mindst til gavn for de kommende generationer.

Der forestår en spændende og travl periode for HELCOM. Mange opgaver skal løftes inden for kort tid, og hvor ikke mindst det kommende miljøministermøde i efteråret 2013 bliver en vigtig begivenhed i iværksættelsen af Østersøaktionsplanen, Baltic Sea Action Plan. Som formandsland ser Danmark frem til i fællesskab med de øvrige østersølande, HELCOMs sekretariat og observatører, at finde frem til gode løsninger på de udfordringer, der ligger foran os.

Som formandsland vil Danmark særligt arbejde for:

1. Effektiv opfyldelse af Baltic Sea Action Plan om god miljøtilstand i Østersøen
2. En ekstra hånd for en sund Østersø
3. Et mere dynamisk og effektivt HELCOM samarbejde

1. Effektiv opfyldelse af Baltic Sea Action Plan

At sikre et sundt og godt havmiljø i Østersøen inden 2021 er kernen i HELCOM's Baltic Sea Action Plan, BSAP. Den markerer en vigtig milepæl i østersølandenes bestræbelser på at sikre god miljøtilstand i Østersøen. Endvidere blev planen senest bekræftet og videreudviklet på HELCOMs 2010 Ministermøde i Moskva.

Under det danske formandskab for HELCOM vil gennemførelsen af planen og den afsnit om eutrofiering, miljøfarlige stoffer, biodiversitet og maritime aktiviteter have den højeste prioritet.

I tiden frem mod ministermødet i 2013 vil det danske formandskab arbejde for at vurdere de hidtidige resultater ved iværksættelsen af planen og opnåelsen af dens økologiske målsætninger, som grundlag for at 2013 ministermødet kan afgøre hvorvidt, der er behov for en yderligere indsats for at nå målet i 2021.

2. En ekstra hånd for en sund Østersø

Det danske formandskab vil fremme initiativer på de områder, hvor der er brug for en ekstra indsats, for at vi kan nå målet om en god miljøtilstand i Østersøen i 2021. Den seneste status på HELCOM's High-Level møde i 2011 viste, at det går godt for gennemførelsen af BSAP på en række områder, mens indsatsen på andre områder er mangelfuld.

- For det første er der behov for fortsat fokus på rensning af spildevand fra byer og fra spredt bebyggelse, samt brug for at optimere anvendelse af slam og husdyrgødning. Dette er vigtige forudsætninger for at nå målsætningen i BSAP om reduktion af forureningen med næringsstoffer.

- For det andet skal ministermødet i 2013 gøre status og gennemføre en revision af de foreløbige reduktionsmål for tilførslerne af kvælstof og fosfor på grundlag af fornyede data og viden. Som formandsland vil Danmark arbejde for, at ministrene på dette møde kan vedtage reviderede reduktionsmål for udledningerne af kvælstof og fosfor for de enkelte HELCOM-lande.
- For det tredje fremgår det af HELCOM High-level mødet i 2011, at der er behov for en øget indsats for at beskytte biodiversiteten, at reducere tilførslerne af miljøfarlige stoffer, herunder anvendelsen af pesticider samt indsatsen imod spredning af havbundsmaterialer fra uddybning af havne.

Herudover vil det danske formandskab arbejde for at øge kendskabet på områder hvor der fortsat er huller i den nuværende viden. Det gælder fx viden om forekomst og udbredelse af marint affald og om kilder hertil, samt forekomsten og betydningen af undervandsstøj, introduktion af fremmede arter og forurening af havet. Det er vigtige elementer i forhold til at understøtte indsatsen frem imod god miljøtilstand for Østersøen – elementer der også har en central rolle i EU's havstrategidirektiv. Disse behov fremhæves endvidere i Rio +20 erklæringens afsnit om "Oceans and seas".

I den forbindelse prioriterer det danske formandskab, at HELCOM viderefører udviklingen af regionalt koordinerede miljøvurderinger, opgørelser af tilførsler til miljøet samt indikatorer til brug for vurderingen af virkningen af gennemførte tiltag. Formandskabet vil endvidere arbejde for en fortsat koordinering af disse aktiviteter inden for eksempelvis VASAB¹ samarbejdet, BONUS² forskningsprogrammet og Det internationale Havundersøgelsesråd, ICES. En styrket koordination kan være nøglen til at undgå dobbeltarbejde, samt til at effektivisere indsatsen. Dette kan oven i købet være en genvej til at opnå en bæredygtig udnyttelse af Østersøens økosystem goder.

3. Et mere dynamisk og effektivt HELCOM samarbejde

Det danske formandskab vil arbejde for, at HELCOM fortsat udvikler sin toneangivende rolle som omdrejningspunktet for miljøanliggender i Østersøregionen. Det er i den forbindelse vigtigt, at udviklingen afspejler HELCOM-landenes behov og ønsker, herunder at HELCOM skaber merværdi i forhold til det igangværende arbejde med forbedringer af havmiljøet i Østersøen.

Ud over det fælles mål om at sikre god miljøtilstand i Østersøen vil det danske formandskab arbejde for at vedligeholde og udvikle HELCOM som et velfungerende organisation som arbejder effektivt og tilgodeser HELCOM-landenes andre forpligtelser.

Udfordringerne kan omfatte HELCOM's arbejdsmetoder og struktur, samt særlige behov for koordination og synergi i relation til at 8 ud af 9 HELCOM-lande samtidig er medlemmer af EU.

Effektivisering af arbejdsgangene kan strømlinjes med henblik på at forbedre udbyttet af HELCOM-samarbejdet. Det danske formandskab vil bl.a. arbejde for en minimering af omfanget af dobbeltarbejde, blandt andet via en bedre tids- og procesmæssig sammenhæng mellem arbejdet i HELCOM vedrørende opfølgningen på BSAP og arbejdet med implementeringen af EU's direktiver og forordninger.

Det er således ambitionen under det danske formandskab for HELCOM i de næste to år at holde fokus på de tre prioriterede områder, at opnå en resultatorienteret og tilstrækkelig iværksættelse af HELCOMs Baltic Sea Action Plan samt et dynamisk og effektivt HELCOM samarbejde med det langsigtede mål at opnå en sund Østersø til gavn for os alle.

¹ VASAB står for "Vision and Strategies for the Baltic Sea Region 2010"

² BONUS er et EU støtte program om forskning i Østersøen